

III. 1245 j.
III. b. 1903. j.

AZ

ALSÓ-BORSODI EV. REF. EGYHÁZMEGYE

1905. ÉVI AUGUSZTUS 29-IK NAPJÁN

○ ○ MISKOLCZON TARTOTT ○ ○
|| || ÖSZI KÖZGYÜLÉSÉNEK || ||
○ ○ ○ ○

JEGYZŐKÖNYVE

SZERKESZTETTE:

ILLYÉS JÁNOS

egyházmegyei főjegyző.

11

III. 6. 1943. 8
III. 4245. j. y

AZ
ALSÓ-BORSODI EV. REF.
EGYHÁZMEGYE

1905. ÉVI AUGUSZTUS 29-IK NAPJÁN

○ ○ MISKOLCZON TARTOTT ○ ○
|| ||
○ ○ ŐSZI KÖZGYŰLÉSÉNEK ○ ○

JEGYZŐKÖNYVE

SZERKESZTETTE :
ILLYÉS JÁNOS
egyházmegyei főjegyző.

MEZŐ-KÖVESD, 1905.
BALÁZS FERENCZ KÖNYVNYOMDÁJÁBÓL.

AZ
ALSÓ-BORSODI EV. REF. EGYHÁZMEGYE
1905. AUGUSZTUS HÓ 29-ÉN
MISKOLCZON TARTOTTA MEG
RENDES ŐSZI KÖZGYÜLÉSÉT

NAGY IGNÁCZ esperes és BÁRÓ VAY ELEMÉR
—— gondnok kettős elnöklete alatt. ——

Jelen voltak az elnökségen kívül:

Bodolay István, Gulyás Benő, Halászy József, Horváth Bertalan, Solyom Gyula és Szalóczy Pál egyházi, *Bónis Bertalan, Deák Gyula, Fodor Pál és Sturman György* világi tanácsbírák.

Béky János, Bódogh Tamás, Czecz András, Édes Abrahám, Farkas István, Fekete Gyula, Fűry Lajos, Kenyeressy Károly, Kerekes Zsigmond, Kérészy Barna, Makláró Károly, Makláró Pap Ernő, Marsalko Endre, Solyom Barna, ifj. Solyom Gyula, Szabó András, Szabó József, Tokaji Nagy Lajos, Túry Sándor, dr. Tüdős István és Zarándi Bertalan lelkészek; *Fogarassy Jenő, Baksa Lajos, Csiky Béla* a tanítói testület képviselői.

Illyés János egyházi fő-, *dr. Kérészy Barna* világi fő-, *Tóth Béla* egyházi al- és *dr. Kovács Lajos* tiszteletbeli világi jegyző s *dr. Kusza Béla* egyházmegyei alügyész. — Segédlelkészek, tanítók, egyházak képviselői.

1. Nagy Ignác esperes buzgó imában kérte a kegyelem istenét, hogy segedelmével és áldásával támogassa a mi szent munkánkat, kik anyaszentegyházunk érdekében munkálkodni összegyültünk.

Majd Vay Elemér báró világi elnök üdvözölve az egybegyülteket

a gyűlést megnyitja.

2. Ugyancsak Nagy Ignác esperes felolvasta egyházmegyénk életéről s esperesi működéséről szóló félévi esperesi jelentését.

Nagytiszteletű s tekintetű e. m. közgyűlés!

A tavaszi közgyűlés óta lefolyt 4 hónapról szóló jelentésemet egy gyászos esettel kell megkezdenem, mely gyűlésünk után alig néhány nappal érte az ároktői egyházat s ebben közegyházunkat is. Ugyanis május 8-án hunyt el életének 61-ik, lelkeszi működésének 30-ik évében Szabó Károly ároktői lelkesztársunk. Mindnyájan úgy ismertük őt, mint a János apostol szelidségével bíró férfiut, ki apostoli hűséggel, egész odaadással, csendben munkálta egyházának javát s teljesítette mindazokat a kötelességeket, melyeket hivatása elébe szabtak. Igénytelen egyszerűségével, szerénységével, a békességre való törekvésével megvalósította közöttünk a Krisztus szerinti lelkipásztor képét s valóban méltó arra, hogy jegyzőkönyvünkben emléke a jövődönnek átadassék.

Az így megüresedett ároktői egyházba, püspöki ideiglenes kibocsátvány alapján, az elhunynak a debreczeni főiskolában IV. éves hittanhallgató fiát, Szabó Zoltánt rendeltem ki a lelkeszi teendőik végezésére. Egyszersmind a lelkesz-választásra vonatkozó előkészületeket is megtétettem, a melyek befejezése a szept. 10-én tartandó választással érnek véget. Aug. 1-én azonban nevezett Szabó Zoltán eltávozását bejelentvén, a választás megejtéséig Radácsy István t.-nánai segédlelkészt rendeltem Ároktőre.

Lengyel József miskolczy segéd-lelkész, Bárczára rendes

lelkészül választatván meg, számára esperesi elbocsátó levelet adtam.

Ápril 30-án Farkas István lelkészt Ládházára, május 7-én pedig dr. Tüdös István lelkészt Miskolcra beigtattam.

Május 24-én az időszaki tanács ülést tartott a Vincze József füzesabonyi egyháztág párbér-fizetése ügyében. Ez ülés jegyzőkönyvét kérem jelen közgyűlésünk jegyzőkönyvébe felvenni.

A május 24-én tartott egyházkerületi bírósági ülésre felebbezett egyházmegyei ítéletek jóváhagyattak, a Mészáros József zsérczi tanító fegyelmi ügyében hozott ítélet kivételével, mely alaki hiány miatt visszatétetett az e. m. bírósághoz. Ez július 25-én tartott időszaki tanácsában ujon tárgyalta azt s a hozott ítéletet a marasztalt fél ismét felebbezte.

Az egyházmegye által a ládházai egyháznak adományozott Szondy-Kenessey alapítvány 400 K. átadtam s az egyház nyugtáját a püspöki hivatalnak beküldöttem.

A Nemes-Bikkre megválasztott és megerősített Maklár Pap Ernő, maklári lelkészi hivataláról lemondván, helyére — meghívás útján — május 18-án Kerekes Zsigmond nemes-bikki helyettes lelkész választatott meg. Az egyháznak a törvényes meghívásra az engedélyt kiadtam. A választás megerősítése jelen gyűlésünk tárgyát képezi.

Ugyszintén a sárospataki theologiai tanárrá választott Nagy Béla egri lelkész jun. 30-án beadott lemondása folytán, Egerben, helyére — meghívás útján — július 30-án Kovács Károly volt egri, jelenleg füzes-gyarmati lelkész választatott meg. A törvényes határidő leteltével az egyháznak a meghívásra, aug. 14-én, az esperesi engedélyt kiadtam, melyre a megválasztott lelkésznek az E. T. 224. §. szerint való nyilatkozata hozzám eddig nem érkezhetett be. Magánúton azonban tudomásomra jutott, hogy a megválasztott lelkész a választást nem fogadta el s lemondó nyilatkozatát pár nappal ezelőtt a presbyteriumnak elküldötte, de a presbyterium a lemondó nyilatkozatot még nem tárgyalhatta s arról engemet hivatalosan nem is értesíthetett. Valóban csak sajnálandó volna, ha ily módon az oly fontos egri lelkészi állás a közel szept. hóban betöltetlen marad.

A harsányi egyháznak megrepedezett templomát a

hatóság bezárván, a templom javítására és a tanítói lakás fedésére szükséges költség előállítása végett tett s a presbyterium által indítványozott és a közgyűlés által elfogadott kivetési kulcsot megerősítettem s az egyház által ez alapon kért kölcsönt az e. m. pénztárból kiutalványoztam, nemkülönben a böcsi egyház által kért ideiglenes kölcsönt is.

A világi főjegyzői hivatalra beadott szavazatok július 5-én bontattak fel. Ez alkalommal általános szavazat-többséget senki sem nyervén, a legtöbb szavazatot nyert 2 jelölt dr. Kérészy Barna és dr. gr. Haller József között auguszt. 15-iki határidővel új választásra hívtam fel az egyházakat. Az ekkor beadott szavazatok aug. 20-án bontattak fel, midőn constatáltatott, hogy dr. Kérészy Barna 32, dr. gr. Haller József 23 szavazatot nyert. Mindkét jegyzőkönyv a közgyűlés elé terjesztetik.

Egyházmegyénk 1901. tav. közgy. 35. sz. határozatával elrendelte, hogy a ládházai egyház Kody Benő nevét viselő alapítványának kamatai addig szaporittassanak, míg azokból Kody Benő sirja fölé egy öt megillető, legalább 200 kor. értékű emlékoszlop felállítható lesz. A kamatok ez idő szerint a kívánt összeget már elérvén, sőt valamivel túl is haladván, abból július 2-án egy diszes granit emlékoszlop állíttatott fel. A felállítási ünnepély az egyháztagek szép számának részvételével folyt le s azon néhány szomszéd lelkésztársammal együtt én is jelen voltam.

Július 10-én tartatott meg az e. m. általános lelkészi értekezlet, ennek a közgyűlést érdeklő határozatai a gyűlés napirendjére kerülnek.

Július 11-én a múlt évre esedékes felemelt 380 K. államségélyt Súlyom Gyula pénztárnoknak elhelyezés végett átadtam.

Vadászy István noszvaji lelkész Budapesten való hosszabb gyógykezeltetése végett egyházából távozni kényszerülvén, számára a távozási engedélyt megadtam s távolléte idejére, a hivatalos functiok végezésére a szomszéd zserczi lelkészt megbíztam — s jul. 31-én, a még mindig gyengélkedő lelkész kérésére, a püspöki hivatal ideiglenes kibocsátványa alapján Urbán Gyula sárospataki IV. éves hitanhallgatót melléje káplánul elrendeltem.

Kapitány Sándor sályi tanító szept. 1-től nyugdíjaztatott.

Midőn e rövid jelentésemet ezzel bevégezem, kérem a Nagyt. s tek. e. m. közgyűlést, hogy azt tudomásul

venni s a gyűlés napirendjére tűzött kérdéseket tárgyalás alá venni méltóztassék.

mely tudomásul vétetvén, teljes egészében jegyzőkönyvbe vétetni határozatott, a mint következik:

3. Ezen esperesi jelentés fájdalmasan emlékezik meg Szabó Károly ároktői lelkész váratlan elhunytáról, ki életének 61-ik, buzgó lelkipásztori működésének 30-ik évében, egyházának és övéinek mély fájdalmára sirba szállott.

Egyházmegyei gyűlésünk szintén mély részvétellel iktatja jegyzőkönyvébe az elhunyt Szabó Károly ároktői lelkész érdemeit, a ki igénytelen egyszerűségével, szerénységével, békességre való törekvésével s csendben való áldásos működésével megvalósította közöttünk a Krisztus szerint való lelkipásztor képét — s most midőn gyászos elhunyt felett érzett részvétünknek kifejezést adunk s kihűlt poraira áldást kérünk: egyszerűsmind óhajtjuk, hogy jó emléke ne csak jegyzőkönyvünkben, hanem szívünkben is fennmaradjon.

4. Olvastatott a világi főjegyző-választás megejtésére kiküldött bizottság 1905. július hó 4-ik napján Miskolczon tartott ülésének jegyzőkönyve, mely szerint a főjegyzőségre általános szavazat-többséget senki sem nyervén; dr. Kérészy Barna és dr. gróf Haller József között — mint a kik legtöbb szavazatot nyertek — új választás rendeltetett el. S ugyancsak olvastatott ezen bizottságnak 1905. aug. 20-án szintén Miskolczon tartott ülésének jegyzőkönyve, mely szerint a beérkezett 55 érvényes szavazat közül dr. gróf Haller József 23-at, dr. Kérészy Barna pedig 32-öt kapván — s így szavazat-többséggel egyházmegyei világi főjegyzővé választatott.

A megválasztott dr. Kérészy Barna letévé a hivatalos esküt: szép szavakban megköszönte az egyházmegye bizodalját s ifju erejét és tehetségét készséggel felajánlván egyházmegyénk szolgálatára — helyét tanácskozásunk asztalánál elfoglalta.

5. Ugyancsak dr. Kovács Lajos megválasztott egyházmegyei tiszteletbeli világi jegyző és dr. Kusza Béla megválasztott egyházmegyei alügyész

az előirt esküt leteszik.

6. A szavazatbontó bizottság jegyzőkönyve szerint az első szavazás alkalmával Noszvaj és Emőd, a második szavazás alkalmával Noszvaj, Emőd és Nagy-Mihály szavazatot nem adván be,

az emődi és nagymihályi lelkészek a törvényes birságban, az előbbi 8, az utóbbi pedig 4 korona büntetésben elmarasztaltatnak. A noszvaji egyház lelkésze pedig, ki gyógykezeltetése miatt a szavazatok idejében hónapokig távol volt egyházától — a birság alól felmentetik.

7. Kerekes Zsigmond nemes-bikki helyettes lelkész, meghívás utján, egyhangulag maklári lelkészszé választatván:

hivatalában megerősítetik.

8. Szintén megerősítetnek mint tanítók:

Szabó Andor tiszta-oszlári, Tóth József emődi, Orbán József sályi, Zarándi István aranyosi, Hörömpő Jolán dorogmai, Árokszállásy János átányi — ki a felsőzempléni egyházmegye esperesétől elbocsátó-levelet tartozik felmutatni — és Szilágyi Bénéiamin böcsi ideiglenesen, egy próba évre választott tanító.

9. Ezen beerősített új tanítók — Szabó Andor kivételével — ki már más egyházmegyében fel volt esketve:

a hivatalos esküt leteszik.

10. Olvastatott a tanügyi bizottság elnökének egyházmegyénk tanügyi állapotát minden oldalról megvilágosító terjedelmes jelentése, a mint következik:

Nagytiszteletű egyházmegyei közgyűlés!

Az alsóborsodi egyházmegye 46 anyaegyháza által fenntartott népiskolák 1904/5. évi anyagi és szellemi állását a következőkben van szerencsém feltüntetni:

A 66.268 lelket számláló egyházmegyében 6—12 éves mindennapi iskolaköteles: 3604 fi, 3596 nő, összesen 7200. Mult évinél több 160-al.

Iskolába járó 6—12 éves: 3387 fi, 3315 nő, összesen 6702. Mult évinél több 108-al.

Igy iskolai oktatásban nem részesült 498.

Tehát majdnem 7% és a mult évinél több 52-vel.

Ismétlő iskolaköteles 916 fi, 924 nő, összesen 1840. Mult évinél kevesebb 154-el.

Ismétlő iskolát gyakorló 806 fi, 831 nő, összesen 1637.

Tehát ismétlő iskolát nem gyakorolt 203. Mult évinél több 8-al, csaknem 12%.

Iskoláinkba más vallásuak jártak:

„ róm. kath. 61 fi, 71 nő, összesen 132.

„ mult évinél többen 26-al.

„ görög kath. 1 fi, 3 nő, összesen 4.

„ mult évinél többen 1-el.

„ ágostai hitv. 4 fi, 10 nő, összesen 14.

„ mult évinél kevesebben 14-el.

„ izraelita 36 fi, 32 nő, összesen 68.

„ mult évinél többen 3-al.

Középiskolába járt 12 fi, összesen 12.

Állami és községi iskolába 227 fi, 150 nő, összesen 377. Mult évinél többen 67-el.

Más felekezeti iskolába 8 fi, 9 nő, összesen 17. Mult évinél többen 1-el.

A 64 egészzé szervezett iskolákban, melyből 42 egyes, 12 fi, 12 nőiskola, működött 88 tanteremben, 76 rendes, okleveles tanító, 4 oklevélnélküli és 3 okleveles ideiglenes tanító, 3 kiségitő tanerő és egy lelkesztő-tanító. VI osztályu iskola 54, V osztályu 2, IV osztályu 7, III osztályu 1.

Tanítói lakások közül 79 jó, 4 bérelt, 5 rossz; Kisgyőrben mindakettő, Igricziben a leánytanítói, továbbá a ládházai és ujlőrinczfalvai, amely különben lelkészlak is. — Törvényszerű 81 tanterem, nem törvényszerű 7, ezek az

emődi, heőcsabai, igriczi leányiskola, kisgyőri egyik, nagy-mihályi, ládházi és ujlőrinczfalvai tantermek. — Iskolai felszerelés 62 tanteremben kellő, 25-ben hiányos és egy iskolánál semmit sem talált az iskolalátogatóság. Testgyakorlat eszközzel még mindig csak Alsó-Zsolczán és Mező-Csáthon taníttatik, eszköz nélkül pedig 30 tanító foglalkozik vele. — Nyolcz rendezett és tizenegy rendezetlen faiskoláról számol be az iskolalátogatás; de azt hiszem, hogy a múlt évhez képest észlelhető eme nagy apadás magyarázatát a felületes bejegyzésben találja.

Iskolai alap pénzben 2857 korona, földben 52 hold, 1496 □-öl. — Ez 6 hold kevesbűlést mutat a múlt évhez képest. Magyarázatát azonban abban találja, hogy Heő-Papi, Igriczi, Nemes-Bikk 1—1 és Nagymihály 3 holddal vallott kevesebbet be a múlt évi kimutatásban foglaltaknál.

Összes tanítói fizetés 83.149 korona 66 fillér, fizetékiegészítésül államsegély 24 tanító részére 6520 korona és 63 tanító részére 11.800 korona korpótlék folyósíttatik állami részről.

Egyházmegeyénk területén Eger és Miskolcz városok azok, hol tanköteleseink közül az állami és községi iskola számosakat részesít oktatásban. — Egerről a vallás és énekvizsga megtartásáról adatokat az iskolalátogatás nem ad, mivel a lelkész ragályos betegsége miatt ezt végre nem hajthatták. Annál teljesebb és szebb képet tár a Miskolczról szóló jelentés. A községi iskolák különböző osztályaiba járó 324 növendéknek Rácz Árpád orgonista t. heti 11, Molnár József tanító heti 4, Putnoky István tanító szintén heti 4 órán tanították a vallásos éneket. Az államvasuti iskola 52 növendékét Marossi Lajos tanító vezette heti 4 órán. A római kath. iskolákat látogató 11 növendéket a közeli iskola tanítói részesítették vallásos oktatásban. A nőegyleti árvaház 8 növendékét Filep József tanító gondozza. A polgári iskolák ev. ref. vallású 117 növendékei Cseh Pál segéd-lelkész által heti 12 órán erősítették a vallás igazságaiban. — Tóth Kálmán segéd-lelkész a felső-kereskedelmi iskola III-ik osztályába járó 41, a kereskedelmi tanoncz-iskola 8, az államvasuti tanműhely 5 növendékét részesítette heti 1—1 órai vallásos oktatásban. Az iparos-tanoncz-iskolák 182 növendéke Filep József és Kőszeghy István tanítóktól nyert csoportonként heti 1—1 órai vallástanítást. Így Miskolcz

saját iskoláin kívül, heti 43 órán 748 ev. ref. vallásu, más iskolába járó növendéket részesített vallásos oktatásban.

Az iskolák szellemi állapota :

Kitünők: Alsó-Zsolcán Baksa Lajos és Géresi Ilona iskolái, Ároktőn Fogarasi Jenőé, Átányon Végh Bertalané, Böcsön Korsós Joláné és Dér Jánosé, Dorogmán Fejes Józsefé, Eger-Lövön Janiga Idáé, Heő-Bábán Lángi Gyuláé, Heő-Papiban Takaró Lászlóé, Igricziben Ferenczi Ilonáé, Mező-Csáthon Tóth Eleké, Mezőkeresztesen Bán Joláné, Bertók Károlyé, Demeter Józsefé, Miskolczon Péter Józsefé, Molnár Józsefé, Csiky Bélác, Putnok Istváné, Filep Józsefé és Nagy Bertalané, Noszvajon Tóth Kálmáné, Poroszlón Réthy Józsefé, Égető Irmáé, Ónodon Máthé Gyuláé, Tibold-Darócson Farkas Pálé, Szederkényben Kovács Károlyé, Tisza-Kesziben Tóth Imrée, Tisza-Nánán Bévárdy Józsefé, összesen 30.

Dicséretesek: Ároktőn Fogarasi Gáboré, Átányon a Végh Bertalan által ideiglenesen vezetett Mészáros G.-féle iskola és Keresztes Jenőé, Böcsön a Korsós Jolán által ideiglenesen vezetett Monoki S.-féle iskola, Diósgyőrben Kerekes Imrée, Dorogmán Boldizsár Zsigmondé, Eger-Lövön Igó Lajosé, Emődön Tóth Józsefé, Felső-Ábrányban Horváth Lajosé, Gelejen Tóth Ferenczé, Belényi Gáboré, Harsányon Abaházi Endrée, Heő-Csabán Budai Eleméré, Heő-Papiban Domokos Saroltaé, Heő-Szalontán Petyke Lászlóé, Hevesen Galgóczy Bélác, Igricziben Kenyeres Pálé, Kis-Győrben Lábos Bertalané, Kovács Kálmáné, Kis-Tokajban Tóth Sámuelé, Mályiban Nagy Simoné, Maklárán Székely Lajosé, Mező-Csáthon Kis Józsefé és Kalas Barnáé, Miskolczon Marossi Lajosé, Tana Karolináé, Poroszlón Fűry Gyuláé, Csont Józsefé, Légrádi Jánosé, Sajó-Keresztúrban Lirkei Györgyé, Szederkényben Gecse Istváné, Tisza-Kesziben Hegedűs Tamásé, Tisza-Nánán Csillik Balázsé, Tisza-Tarjánba F. Molnár Lajosé; összesen 34.

Kielégítők: Cserépfaluban a Lajos Istváné és Szabadfi Bélác, Geszten Petyke Pálé, Ládházán Andó Endrée, Andornakon Kovács Istváné, Mezőcsáthon Balog Jánosé, Miskolczon a Tóth Kálmán s. lelkész által vezetett Papp Ferencz-féle iskola, Nagymihályon Hagymási Pálé, Nemes-Bikken a Kuki Ferenczé és Rásky Gizellác, Noszvajon Far-

kas Erzsébeté, Szirmán Szabó Dezsőé, Tisza-Oszláron Sarkadi Nagy Jánosé, Tisza-Palkonyán Tóth Károlyé, Tisza-Tarjánban Dula Sándoré, Tisza-Valkon Mohácsi Bálinté, Ujlőrinczfalván Béky Jánosé, Vattán Oláh Béláé, Zsérczen Sz. Tóth Gyulác; összesen 19.

Gyengék: Diós-Győrben a Dobos Gézáé, Sályban Kapitány Sándoré; összesen 2.

Osztályozatlan maradt: A tanító elhalálozása folytán az iskolalátogatóság megjelenése előtt feloszlott aranyosi iskola, továbbá az építkezés következtében korábban megvizsgáztatott Boór Róza és Paksi Dániel által vezetett mezőkeresztési két iskola; összesen 3.

Nagytisztelítű egyházmegyei közgyűlés!

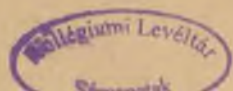
Ha az elsorolt rideg számadásokat megszólaltatni próbáljuk, azok beszélnek, elmondják, hogy a lefolyt évben egyházmegyénkben nemcsak a lélekszám, hanem az iskola kötelesek és iskolalátogatók száma is növekedett. Sőt felvilágosítanak arról az első tekintetre szomorúnak látszó körülményről is, hogy az iskolába járók száma 52-vel több a múlt évinél; mert a számok kérlelhetetlen logikájával bizonyítják, hogy a saját iskoláinkból kimaradt eme 52 növendék, ama 67, állami és községi iskolába járó növendék között foglal helyet, amennyivel ez évben a más iskolába járó növendékeink száma szaporodott. Felvilágosítást adnak arról is, hogy a csaknem 12% tevő ismétlő oktatásban nem részesültek feltüntetett ismétlő köteleseink nagyrésze sem volt minden oktatás hijjával, mert a több egyházközség területén már szervezett gazdasági ismétlőbe jártak, melynek számadatai saját ismétlőink javára nem volt bevezethető. Feltüntetik továbbá, hogy az iskoláinkba járó más felekezettűek száma is 16 al gyarapodott.

Az iskolák egy tanteremmel és egy ujonnan alkalmazott tanerővel szaporodtak, az igríci sí, egerlövői kisebb és a sajókeresztúri iskolák felépültek; az iskolai felszerelés és az iskolai pénzalap is némi összeggel növekedett.

A szellemiekben gyenge lábon álló Pap Ferencz-féle miskolci iskolát kielégítő állapotba emelte Tóth Kálmán s. lelkész. Eger-Lövő nagyobb iskolájánál, Szirmánál, Felső-Ábránynál, a cserépfalusi iskoláknál némi emelkedésről számol be az iskolalátogatóság. Nagyobb mérvű tankönyv-hiány sehonnán sem jelentetett. A haladás javára jegyezhető az

is, hogy Kapitány Sándor állását odahagyta; így remélhető a sályi szomorú állapotoknak végeszakadása.

Bár a haladás napja emelkedőben van, sugarai lassan-lassan kisebbre szoritják az árnyékot, mindazonáltal az még eléggé számbavehető. Így Szirmán bár haladás tapasztalható a múlt évekhez képest, de azért az alany és állitmány még mindig ismeretlen fogalom az iskolában, a mulasztások száma pedig temérdek. Vattán a tanító nem eléggé foglalkozik növendékeivel és a magyar nyelvtannal. Cseréfaluban a mindennapi iskolaköteleseknek csak $\frac{3}{4}$ része, az ismétlő köteleseknek csaknem fele nem részesül oktatásban. Zsérczen 48 ismétlő köteles közül csak 11 jár. Maklár kerítést készíttetni, Andornak a tanítóját kifizetni és a gyermekeket iskolába járatni nem akarja, így az iskolája III osztályu. Tisza-Oszláron a legszükségesebb térképek is hiányzanak. Nagy-Mihályon nagymérvű iskolamulasztások, a beadott mulasztókat az előljáróság nem bünteti. Poroszlón az énektanítás a nagyobb fiiskolában elhanyagolva. Geszten sem fegyelem, sem tanterv szerinti tanítás nem fedezhető fel. Nemes-Bikken a múlt évi figyelmeztetés falrahányt borsó maradt. A mulasztások nagymérvűek és nem büntettetnek. Rásky Gizella iskolájában fegyelem nincs, az első osztály egy harmada nem tud olvasni, az olvasni tudó kétharmadrész is három szakaszban vezetetik. Ládháza még mindig a régi, sem iskolaépülete, sem tanítói lakása nem felel meg a követelményeknek, a gyerekek számára rendes ülőhelyek nincsenek, a régi — a megyei tanfelügyelő által jelentésében korcsmai asztalnak és lóczának nevezett — ülőhelyek össze-vissza forgatásával hol háttal, hol szemben, hol oldalt ülnek egymásnak a gyermekek. A szellemi állapot a múlt évhez is esést mutat; ismétlő iskola egyáltalán nincs, az osztályok száma, ahelyett, hogy a múlt évi utasítás szerint V-ből VI-ra emelkedett volna, IV-re sülyedt; az I osztályuak az olvasás elsajátításáig nem jutottak el, sőt ahány növendék, annyi betűig haladt, t. i. mindenik más-más betűvel foglalkozik. De azért a szomorú állapotok terén még is Diós-Győrben Dobos Géza vezet. Iskolájában a fegyelmezésnek semmi nyoma, az I első osztály az A B C-ből egy betűt sem képes olvasni. Az állapot festésére nagyon találó a jelentés következő mondata: »Valóban nem tudja az ember, hogy a minden életkedv és hivatottság nélküli

tanítót sajnálja-e jobban, vagy a vezetése alatt álló szegény gyermekeket!»

Öt osztályu iskola az egerlövői még mindig és a mályi növendék hiányában. Négy osztályu Ládháza, három osztályu Andornak.

Több évi szorgalmazás daczára még mindig oklevél nélküli tanító Szabadfi Béla Cserépfaluban, Petyke Pál Geszten, Petyke László Heő-Szalontán.

N. t. e. k. gy.! Ha a feltüntetett fény és árnyoldalak figyelembe vétele után végig tekintünk iskoláink anyagi és szellemi mozzanatain, megállapíthatjuk a bár lassu, de mégis előre haladó fejlődést. Népiskolánk a lefolyt évben is küzdött a célért, megvalósítani igyekezett a maga feladatát, amit Alexander Bernát, a maga filozófiai meghatározásában a következőkben állapít meg: „Az iskola a legnagyobb dolog a világon, fontosabb, mint minden egyéb, mert minden egyéb belőle indul. De az igazi iskola, a jó iskola még nem létezik, azaz mindig csak mint fejlődő lesz megadva. Aki az iskoláért él és dolgozik az emberiség legnagyobb javára fordítja erejét. Mert ez az a hely, a hol az emberiség legnagyobb javát, a szellemi erőt maga-magából gyarapíthatjuk“.

Olvastam pár évvel ezelőtt Borsodvármegye tanfelügyelőjének, a megyebeli iskolákról szóló hivatalos jelentését; általános jellemzésül mondja, hogy az oktatás legjobb az állami, gyár- és bányatelepi és az izraelita iskolákban aztán jön az ev. ref. felekezeti és utánna következnek a r. kath. és a többiek. Hát én e kijelentés alapján bátran el merem mondani, hogy szegénységi viszonyainkat és az átlagra szóló bírálatot tekintve, a mi iskolánk áll az első helyen, mert ha mi oly anyagi erővel rendezhetnénk be iskoláinkat, mint az állam és az a néhány izraelita iskola és úgy javadalmazhatnánk tanítóinkat: az elsőség pálmája e néhány iskolával szemben is a mienk maradna, amint tényleg vannak iskoláink, melyek ez intézetekkel is ma kiállják a versenyt.

De, ha tölem dicsekedőtől, azt kérdezné az iskola, mint hajdan Jézustól az evangyeliumi ifju: mi fogyatozós van még hennem? Anélkül, hogy a Földes Géza által készített és a most lefolyt országos tanítói-gyűlés által tárgyalt törvényjavaslati tervezet ideális magaslatáról mérlegelném állapotainkat, nyíltan válaszolnám, hogy sok, igen,

sok! És a fogyatkozások orvoslása végett már a Jézusi tanácstól eltérnék, ki tudva azt tanácsolta: eredj el és oszd el minden vagyonedat a szegények között. Én tanácsul adnám: menj és követeld az államtól a te jogos osztályrészedet, hogy a nyert javakból te is oly ékes köntösbe öltöztethesd iskolai épületeidet és oly javadalomban részesíthesd tanítóidat, mint ő. Cselekedj ekként és élsz! Mert, bizonybizony kettős örvény áll előttünk; egyik oldalon a felekezeti szegénység, más oldalon az állami szűkkeblűség. Nem furcsa dolog-e, hogy az az állam, mely vasúti óreit 900 korona kezdő fizetés, ruhailletmény és a fizetés teljes összegeinek megfelelő nyugdíjjogosultsággal alkalmazza, az a mi tanítóink fizetését nagy kegyesen hajlandó 800 koronára kiegészíteni, de sokaktól az ez összegnek megfelelő nyugdíjjogosultságból is levon, mert kántorok. Kisebb tanítói állásainkat már ma is alig tudjuk betölteni. Pedig a felekezeti szegénység Párán pusztáján növekedett és velünk kirtartott régi tanítói gárda kiváló alakjai öregszenek, egymásután hálnak el, vagy nyugalom után óhajtozva, lemondanak. Helyeiket miként fogjuk tudni betölteni alkalmas tanerővel? Már az állam jó előre, az iskolából kilépők közül kiválogatja magának a jobb erőket. Ma is nyereség számba megy egy szerencsés aquisitum ideig-óráig magunk részére való megtarthatása is, addig t. i. míg az állam magához nem veszi. Azt még rossz néven sem vehetjük tőlök, hogy a felekezeti soványabb kosztról a kövér falatokkal kínálkozó különféle kedvezményekkel körözött állami husos-tálak után kívánkoznak. Hát még ezután mi lesz, ha az egyformaság soká késik? Vagy iskoláink lassu sorvadása, vagy az az állapot következik be szükségszerűségből, amivel a magát olykor-olykor elszóló Uray Imre a zsinaton az ev. ref. papságot megvádolni akarta, hogy kényelmi szempontból kínálja fel iskoláit az államnak. Mind a kettő veszedelem számunkra.

Az egyházkerületi iskolai szabályrendelet 25. §-a 5 korona büntetést ró a nem engedélyezett, vagy használatból kivont tankönyveket használó tanítókra. Ennek folytán Szabó Dezső szirmai, Kerekes Imre és Dobos Géza diósgyőri, Litkey György sajókeresztúri, Géresi Ilona alsószolczai tanítókat a Krüzselyi-féle alkotmánytan tiltott használatáért kellene a jelentések alapján felterjesztenem.

Úgyszintén kérnem kellene Légrády János poroszói tanító megbüntetését is a Czukrasz R.-féle A B C használatáért. Megvallom, hogy ezt fájó szívvel teszem, mert az iskolalátogatói jelentés is kiemeli, hogy haladását a fonomikának köszönheti, de én magam is az egyházlátogatásom alkalmával tapasztaltam, hogy a fonomimikai rendszer alapján készült képes A B C használatával már febr. elején minden növendékei ismerték az összes betűket. Midőn a tankönyv tilalomra figyelmeztettem, oda nyilatkozott, hogy ha másként nem lehet, szívesen fizeti a néhány korona büntetést, mert így tanítása sikeresebb és rövidebb idő alatt szebb eredményt érhet el, mint e könyv használata nélkül. Több iskolalátogatói körben Csontos „Magyarország Története“ helyett Orbán-féle történet használtatott. Mindazonáltal bár paragrafusos ember jelzővel tisztelt meg egy ifju leendő kollega — mégsem inditványozhatom az illető tanítók megbüntetését; először azért, mert idejekorán Csontos történelem nem volt kapható; magam személyesen jártam be szept. végén a miskolczi könyvkereskedéseket és nem kaptam, úgy más sem kapott, mivel a bizományos nem szállította elég mennyiségben. Másodszer azért, mert a Csontos történelem ellen általános a panasz, egymásután kelnek harcra ellene az egyházmegyék. Sőt magam is megbízást nyertem az egyetemes lelkészi értekezlet részéről arra, hogy egyházmegyénk összes tanítóit nyilatkozattételre és bírálatra szólítsam fel a Csontos történelmére vonatkozólag. A felszólított mintegy 76 tanító és a tanítóegylet választmánya sietett a válasz megadásával. Tanítói testületünk kiválóbbjai nemes versenyre kelve egymással, mintegy tizenkét alapos bírálatban sorolják el a tankönyv hibáit és ritka egyértelműséggel annak használhatatlansága mellett nyilatkoznak, az Orbán-féle átdolgozását javasolják. Érdekes és tanuságteljes volna valamennyi bíráló véleményét legalább fővonásaiban ismertetni; de a mint János evangyélita mondja, hogyha a Jézus minden cselekedetei és tanításai megirattak volna, akkor a világ sem fogadhatná be a könyveket: úgy ha ezt tenni akarnám, a gyűlés idejének legnagyobb részét e tárgy részére foglalnám le. Minden bírálat abba csucsosodik ki, hogy a könyv nem szerves kapcsolatban tárgyalja hazánk történelmét, nem ismerteti külön a különböző királyi házakat, nem szentel so-

rokat a szabadság és hazaszeretet nagy alakjainak Kinizsi, Zrinyi, Dobó és más hős alakok említve sincsennek, míg külföldi dolgokat itt-ott bőven tárgyal, előadása nem meszerü elbeszélő, hanem oknyomozó modorban rendkívül tömör, az irálya pedig nem népiskolába, hanem főgimnáziumba való; úgy hogy kifejezéseit gyermekekkel megértetni nem is lehet. Különben a tanító-egyleti választmány által készített bírálatos ismertetést eredetiben van szerencsém felolvasás és meghallgatás végett beterjeszteni.

Ezekben kívántam tanügyünk állásának képét, a kezeimhez vett jelentésekből megrajzolni. Jól tudom, hogy statisztikus szemüvegén nézve, a kép hibás, az adatok között sok nem megbízható, mert egyesek részéről az adat bevezetés még ma is felületesen végeztetett, holott elődöm, sőt már Fekete József néhai tanügyi bizottsági elnök is felszólalt e rossz szokás ellen. De most már örömmel jelenthetem, hogy jövőre nézve úgy az iskolát látogató lelkész-társaim, mint a tanító-társaik szives ígérését bírom, a körültekintőbben szerkesztett statisztikára nézve. Ezek után a következő hiányokra kérem a nt. egyházmegyei közgyűlés intézkedését. Méltóztassék elrendelni:

I. Szirma és Vatta tanítójának, hogy a magyar nyelv-tan tanításával is foglalkozzék.

II. Cserépfaluban, Zsérczen az egyházi előjáróságnak, hogy a mindennapi és ismétlő iskolakötelesek iskolába járatását a legteljesebben vigye keresztül, esetleg a polgári hatóság segítségével.

III. A geszti, ládházai tanítót és nemes-bikki tanítónőt a tanterv betartására és szorgalmas munkásságra utasítani.

IV. Az andornaki, nagymihályi és nemesbikki presbyteriumot az iskolai mulasztások bemutatására, a mulasztás megbüntetését elhanyagoló községi előjáróság feljelentésére utasítani.

V. Poroszlón a tanítóknak elrendelni az énektanítás terén tapasztalt mulasztás helyrehozatalát.

VI. Ládházának, Kis-Győrnek, Igriczinek, Heó-Csabának, hogy iskolai épületei helyett mielőbb újat emelni siessen.

VII. Az V osztályu egerlövői, mályi, a IV osztályu ládházai, a III osztályu andornaki iskolai tanítóit ismételten utasítani a VI osztály beállítására, ha növendék van.

VIII. A még mindig oklevél nélkül levő Petyke Pált az oklevél mielőbbi megszerzésére utasítani.

IX. Az egyházkerületre méltóztassék felterjesztést tenni a végből, hogy a Csontos-féle történelem a használatból kivonassék és az Orbán-féle új átdolgozásban bocsájtassék forgalomba. Ezzel egyidejűleg kerestessék fel az irodalmi kör, hogy összes tankönyveit, a már készenlevő állami és az ehhez alkalmazva készített konventi tantervhez alakíttassa át.

X. Az egyházkerület útján méltóztassék megsürgetni a főiskolai gazdasági választmányt, hogy a szepsi e. ker. gyűlés által megerősített iskolai szabályrendelet mielőbbi közrebocsájtását eszközölje.

XI. Méltóztassék egyházmegyei jegyzőkönyvünkbe is felvételni, hogy minden lelkész és tanító bővebb tudomást nyerjen felőle, a szepsi határozatoknak iskoláinkra vonatkozó 20-ik pont c) és d) alatt hozott végzéseit, melyek az egyetemes történelemnek a népiskolai tantervből való kihagyását, helyette a magyar történelem tanítását; továbbá saját ismétlő-iskoláinknak a gazdasági ismétlő melletti fenntartását rendelik el. Ezt szükségesnek azért látom, mivel Poroszlón már a vallás-tanítást sem akarják az ismétlőben végezni a tanítók, holott díjlevél értelmében az egész ismétlő oktatásra kötelezettek. Ügyszintén az iskola nevének telekkönyvvezett vagyonnak az egyház nevére leendő átíratását sürgetni.

XII. Tudomására jutott a tanügyi bizottságnak, hogy a tiszakeszii leányiskolánál a gyermekek pedagógiai követelmény ellenére jobb oldalról kapják a világitást, holott az ajtó áthelyezésével e hibán könnyen lehet segíteni. Méltóztassék azért a presbyteriumot az átalakításra utasítani.

Ezek után a legmélyebb tiszteletem nyilvánításával maradok

Dorogmán, 1905. aug. 28.

Nt. egyházmegyei közgyűlésnek alázatos szolgája

Halászy József,

t. b. elnök.

Ezen tanügyi bizottsági jelentés — mely hű képét adja egyházmegyénk tanügyi állapotának — közgyűlésünk helyeslő tudomásul veszi s Halászy

József tanügyi bizottsági elnöknek elismerését és köszönetét nyilvánítja.

11. A tanügyi bizottság jelentése kapcsán s annak indítványozására közgyűlésünk a következő határozatokat hozza:

I. A szirmai és vattai egyházak tanítói utasítatnak, hogy a magyar nyelvtannak a kerületi tantervhez alkalmazott tanítását iskolájukban el ne hanyagolják.

II. A cserépfalusi és zsérczi egyh. előljáróságoknak meghagyatik, hogy a mindennapi és ismétlő iskolakötelesek iskolába járását a legteljesebben vigyék keresztül.

III. A geszti, ládházai egyházak tanítói s a nemesbikki egyház tanítónője utasítatnak a tanterv szigorú betartására s a mellett az odaadó, szorgalmas munkálkodásra.

IV. Az andornaki, nagymihályi, nemesbikki presbiteriumok az iskolai mulasztásoknak törvénykövetelte kimutatására s arra utasítatnak, hogy a mulasztások megbüntetését elhanyagoló községi előljáróságot felettes hatóságuknak feljelentsék.

V. A poroszlói egyház tanítóinak szigorúan meghagyatik, hogy az énektanítás terén tapasztalt mulasztásokat nagyobb buzgalom kifejtése által helyrehozni igyekezzenek.

VI. A ládházai, kisgyőri, igriczii, heő-csabai egyházak előljáróságai felhivatnak, hogy iskolai épületeik helyett mielőbb új, a kor kívánalmainak megfelelő épületeket emelni siessenek.

VII. Az eger-lövői és ládházai egyházak tanítóinak meghagyatik a vezetősök alatt álló iskolák hat osztályúvá tétele. A csekélyebb népességű mályii és andornaki iskolák vezetői szintén utasítatnak, hogy ezt a célt a lehetőségig elérni köteleességüknek tartsák.

VIII. A még mindig oklevél nélkül működő Petyke Pál, geszti tanítót, az oklevél minielelőbbi megszerzésére utasítja.

IX. Tanügyi bizottságunk jelentése s a tanítói

egylet határozata folytán — a mindkét munkálatban foglalt érvek alapján — egyházmegyei közgyűlésünk azon tiszteletteljes kérést intézi a főtiszt. egyházkerületi közgyűléshez, hogy a Csontos-féle történelmet a használatból kivonni s az Orbán-féle történelmet a tanterv kivánalmai szerint való átdolgozásban, a használatnak újra átadni kegyeskedjék. Ezzel egyidejűleg megkeresni kéri az irodalmi kört, hogy összes tankönyveit — a már készen lévő — állami s az ehhez alkalmazva készítendő konventi tantervhez alakíttassa át.

X. Ugyanazon jelentés alapján:

felkéretik a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés, hogy a főtiszt. gazdasági választmányt a szepsii egyházkerületi gyűlés által megerősített iskolai szabályrendelet mielőbbi s minél nagyobb mennyiségben való közrebocsájtásának eszközzésére utasítani sziveskedjék.

XI. Hogy minden lelkész és tanító bővebb és könnyebben megszerezhető tudomást nyerjen a szepsii egyházkerületi gyűlésnek iskoláinkra vonatkozó 20. pont c) és d) alatt hozott végzéseiről, azok ide iktattatni határozatnak, a mint következik:

»c) elrendeli az egyetemes történelemnek a népiskolai tantervből való kihagyását s helyébe a magyar történelem iktatását s az eddiginél behatóbb és bővebb oktatását:

d) saját ismétlő-iskoláit továbbra is fentartja s azokban a tanítás anyagát a gazdasági és más foglalkozási ágak ismertetésével kibőviti; egyúttal utasítja a tanítókat és egyházi előljárókat, hogy az ismétlő iskolákban a vallás- és énektanításra kiváló gondot fordítsanak.«

XII. Fölvivatik a tizza-keszii egyházközség előljárósága, hogy leányiskoláját — a melyben a gyermekek a világitást jobb oldalról kapják — siessen úgy átalakítani, hogy az a pedagógiai követelményeknek e tekintetben is megfeleljen; annyival is inkább, mert a bejáró ajtó — csekély összegbe kerülő — áthelyezésével az ülőszékek

úgy lesznek elhelyezhetőek, hogy a gyermekek a baloldaltól világított iskolában, írás s olvasás közben, szemeiket rontani nem lesznek kénytelenek.

12. A poroszlói egyház tanítói a községi gazdasági ismétlődő iskolákban a vallás-tanítástól vonakodván.

Szigorúan útasítja őket közgyűlésünk, hogy az ismétlődő iskolákban a vallás-tanítást teljesítsék, annyival is inkább, mert erre nemcsak díjlevélileg vannak kötelezve, hanem díjlevél szerinti fizetésük is e czímen emeltetett.

13. Kifejezést nyert az az óhajlás, hogy az iskola alapját képező vagyon a mennyiben már erre vonatkozólag egyh. ker. útasítás is van, — minden egyházközségben az egyház nevére telekkönyveztessek.

Közgyűlésünk maga is óhajlandónak tartja hogy minden egyházi természetű vagyon, az egyháznak telekkönyvi tulajdonát is képezze: felhívja az egyházközségeket, hogy a tanítói javadalmozást képező földeket az egyház nevére telekkönyveztessek!

14. Nagy Ignác miskolci lelkész s esperes, a miskolci egyházban viselt iskolaszéki elnökségről lemondván: ugyanazon iskoláknál viselt egyh.-megyei iskolalátogatói tisztéről való lemondását is bejelentette.

Közgyűlésünk a lemondás elfogadása mellett Dr. Tüdös István miskolci lelkész s iskolaszéki elnököt bizza meg az iskolalátogatói tiszt ellátásával.

15. Olvastatott az egyh.-megyei egyetemes lelkészi értekezlet Mezőkeresztesen, 1905. július 10-én tartott gyűlése jegyzőkönyvének 5-ik pontja, melyben a felemelt államsegély újabb felemelésének idejéig történő nyilvántartás czéljából, az egyh.-megyei gyűlés jegyzőkönyvébe kéri fölvetetni a következő határozatát:

A főtiszt. egyh.-kerület 1905. május 23—25. napjain Miskolczon tartott közgyűlése jegyzőkönyvének 11-ik pontjában

foglalt azon határozatát, mely szerint az államsegélynek kilátásban lévő jövőjének emelkedése esetére az egyh.-kerület azt határozza, hogy abból . . . »másodsorban a sárospataki főiskola szükségletei lesznek fedezendőek« olyformán kéri megváltoztatni, hogy a felemelt államsegély kilátásba helyezett emelkedése esetére, másodsorban a kerület összes egyházai, lelkészei és tanítói által, eddig fizetett olyan közigazgatási költségek nyerjenek kielégítést, melyek szegény, a létfenntartás küzdelmeiben már-már leroskadó egyházainkat, lelkészeinket és tanítóinkat eddig is méltánytalanul terhelték. — Harmadsorban pedig az egyh.-kerület és egyházmegyék közigazgatásának minden költségei nyerjenek bő kielégítést.

Közgyűlésünk az egyetemes értekezlet fennebbi indítványát az államsegély újabbi emelkedése idejéig való nyilvántartás céljából jegyzőkönyvébe iktattatni határozta.

16. Olvastatott ugyanazon értekezleti jegyzőkönyv 6. pontja, mely szerint a felemelt államsegély alapúl jelöltetik ki arra, hogy az egyházmegyét a kerületi gyűlésen képviselő egyházmegyei küldöttek, az egyház és iskolalátogatók, a kiküldöttek méltányosabb ellátást nyerjenek s erre vonatkozólag javaslat készítésére egy bizottság kiküldését kéri.

Közgyűlésünk az indítványt magáévá tevén, a számvevőszéki választmányt e tárgyban kidolgozandó véleményes jelentésének a jövő tavaszi közgyűlésünkhöz való felterjesztésére hívja fel.

17. A zsérczi egyház f. évi augusztus 15-ig lett volna köteles volt tanítóját Mészáros Józsefet tanítói fizetésének még a zsérczi egyház előljárósága birtokában levő részére nézve kielégíteni, amely időpontra az egyház előljárósága nevezett volt tanítót meg is hívta a leszámolás eszközzése végett, de a leszámolás nem történt meg, minélfogva Mészáros József utasíttatni kéri a zsérczi egyház előljáróságát az ő részére biróilag megítélt járandóságnak és 4 korona útköltségnek azonnali kiadására. — A zsérczi egyház előljárósága fizetési kötelezettségének idejét kéri f. évi október 15-ig elhalasztani, mivel ez idő tájig az egyház hivei nem lesznek otthon, s így tőlük a hátralékos párbér be sem hajtható.

Közgyűlésünk a zserczyi egyház indokolt kérését teljesíti, s utasítja az egyház előljáróságát, hogy f. évi október 15-ig Mészáros József volt zserczyi tanítót úgy még bent lévő fizetésére nézve, mint azon 4 korona költségre nézve, mely f. év augusztus 12-iki odautazása folytán állott elő kielégítse.

18. A sárospataki főiskola igazgató tanácsa 1905. évi febr. hó 7-én tartott üléséből jegyzőkönyvi kivonaton hívja fel egyh.-megyénket, hogy a sárospataki főiskolánál lévő tápintézeti alapítványának alapító levelét terjessze be.

Egyházmegyei gyűlés míg egyrésztől megkéri Kérészy Barnát, a sárospataki főiskola igazgató tanácsosát, hogy a nevezett alapítvány feltételeit, melyek az 1899. évi őszi gyűlés jegyzőkönyvének 12-ik és az 1904-ik évi tavaszi gyűlés jegyzőkönyvének 14-ik pontjában vannak — ismertesse meg a főiskolai igazgató tanácsal — másrésztől pedig megbizsa Nagy Ignác esperest és Illyés János főjegyzőt, hogy a Kérészy Barna információja után, ha annak szüksége mutatkozik az alapítvány levelet, a nevezett jegyzőkönyvi pontok szellemében szerkeszszék meg s annak egy példányát terjesszék be a sárospataki főiskola igazgató tanácsához.

19. Olvastatott az egyetemese konvent liturgiai bizottságának a liturgia egységesítésére vonatkozó javaslata, melyre egyházmegyei közgyűlésünk a következő véleményét nyilvánítja:

Bár egyházmegyénk a liturgia egységesítését olyan reformokkal óhajtotta volna megvalósítani, mely az egész isteni tiszteletünket változatosabbá, lélekemelőbbé s benne az ész és szív követelményeit összhangzóbbá tette volna, — de minthogy a javaslatnak kiindulási pontja csakugyan az egységesítés volt s maga a konvent is egy nagyobb szabású istentiszteleti reformra a mostani időket alkalmasnak nem tartja — s mint hogy már azt is haladásnak kell tartanunk sokfelé tagolt egyházi

életünkben, ha a liturgia sokféleségében egyöntetűséget hozunk létre: azért a konventi javaslatot egyházmegyénk általánosságban elfogadja a következő észrevételek mellett.

1. Az 5. §. után — a hol a rendes vasárnapi isteni tisztelet sorrendje van előadva, vagy megjegyzésképen, vagy új §. felvételével mondassék ki, hogy „*az éneklés mindenütt diktálás nélkül, énekes könyvből történjék*“ és „*az invocatiót a hivek mindenütt fennállva énekeljék.*“

2. A 9. §-ban a keresztelés rendjéből a 3-ik szám „*szülék és keresztszülék fogadás tétele*“ kimarad.

3. A 20. §-ból a konfirmáció idejére nézve e szavak törlendők „*mindig oly időpontban . . . . hogy a konfirmáltak egy hónapon belül vehessenek részt a gyülekezeti úrvacsorában.*“

4. A 25. §. egészen elmarad. — Ezt az újítást nagyon zokon vennék hiveink.

5. A 36-ik §. egészen átalakítandó, mert ez végtelen hosszúra nyujtaná az isteni tiszteletet. — A templom szentelés rendje a vasárnapi isteni tisztelet keretében, az imádságok és egyházi beszéd alkalmazottsága formájában történjék, tehát a sorrend ez:

1. Fennálló ének.
2. Fő ének.
3. Felszentelő imádság.
4. Ének.
5. Alkalmi beszéd.
6. Ima-hálaadás.
7. Miatyánk.
8. Áldás.
9. Hirdetés.
10. Gyülekezeti ének s aztán keresztelés, esketés, úrvacsora osztás.

20. Dr. gróf Haller József egyházmegyei gyűlésünkhöz intézett levelében egyházmegyénknél viselt világi aljegyzői hivataláról — hivatalos és családi elfoglaltatásai miatt — visszavonhatatlanul lemond.

Egyházmegyei gyűlésünk sajnálattal veszi tudomásul dr. gróf Haller József lemondását s neki három évi hűséges szolgálataiért elismerését és köszönetét fejezi ki.

21. A dr. gróf Haller József lemondása folytán megüresedett világi aljegyzői állásra:

a szavazat elrendeltetik s a szavazatok beadásának határnapjául 1906. jan. hó 1. tűzetik ki, feljogosítatván az esperes, hogy a szavazatok felbontására egy bizottságot hívjon össze s ha netalán az első szavazásnál általános többséget senki se nyerne: úgy egy szűkebb körű szavazás elrendelését s a szavazatok felbontását saját hatáskörében eszközölje.

22. Tavaszi közgyűlésünk jegyzőkönyvének 21. pontjában utasította a noszvaji egyház előljáróságát, hogy az egyházkerületnél fennálló tartozásának fedezésére történő kivetés eszközölhetővé végett az előmunkálatokat az 1905. évi adófőkönyv alapján készítse el, hogy annak alapján az egyházmegye a kivetést s a kivetett összeg behajtását idején elrendelhesse.

A betérjesztett presbyteri és közgyűlési jegyzőkönyvekből kiténik, hogy az egyház nem tíz év alatt, hanem a folyó évben kívánja tőketartozását letörleszteni, mely 2594 koronát kitevő tartozás a kamatokkal, késedelmi kamatokkal, perköltséggel, felmerülhető költségekre előirányozott 100 kor. s esetleg behajthatatlanná váló 112 kor. 62 fillérrel együtt 3700 koronát tesz ki. Kéri kimondani, hogy azok, a) kik 1905. decz. 31-ig a reájok rótt összeget önként be nem fizetik, tartozások után 1906. január 1-től a kifizetés napjáig 8%-os kamatot fizessenek; b) hogy a be nem fizetett összegek 1906. május 26-tól kezdődőleg hajtásának végre. Ezzel kapcsolatban jelenti az esperes, hogy a kivetés készen s az egyház belbékéje most már remélhetőleg biztosítva van.

Közgyűlésünk jóleső érzettel vesz tudomást a noszvaji egyház határozatáról s kimondja: 1-szor hogy a 3700 koronára történt kivetést s annak f. évi decz. 31-ig kamat nélkül történő beszedését helyesnek tartja; 2-szor hogy azok a kik decz.

31-ig fizetési kötelezettségüknek eleget nem tesznek, tartozási összegeik után 8⁰/₀-os kamatot fizessenek; 3-szor hogy a be nem fizetett összegek 1906. május 26-tól kezdődőleg hajtassanak végre.

23. A noszvaji presbyterium 1904. aug. hó 17-én azon határozatot hozta, hogy Tóth Kálmán tanitónak fizetését noszvaji hivataloskodása egész idejére évi 200 koronával felemeli. Az 1905. évi aug. hó 6-án tartott presbyteri s ugyanaznap hozott közgyűlési határozat azonban az előző évben hozott ezen presbyteri végzést hatályon kívül helyezte s a Tóth Kálmán fizetés-javítását beszüntette. Tóth Kálmán tanító ezen reá nézve sérelmes határozat ellen az egyházmegyei gyűléshez felfolyamódással él.

Amennyiben kétségtelen, hogy a noszvaji presbyteriumnak 1904. év aug. 17-én hozott azon határozata, melylyel Tóth Kálmán tanító fizetését — ottani hivataloskodása egész idejére — 200 koronával javítja, teljesen jogos volt, annyi-
val inkább, mert a hívek újabb megterheltetése e fizetés-javítás folytán sem most, sem a jövőben előreláthatólag elő nem áll: Tóth Kálmán tanító kérésének hely adatik s a noszvaji egyház presbyteriuma és közgyűlése által 1905. aug. 6-án hozott határozatok hatályon kívül helyezettvén, az 1904. évi aug. 17-én hozott presbyteri határozat ereje teljes érvényben meghagyatik.

24. Olvastatott Zsivora Sámuel egri egyházi főgondnoknak az egri egyháztanács azon határozata elleni felebbezése, melylyel az egyháztanács a megválasztott lelkésznek személyi pótlék, stóla, tanítási tiszteletdíj, kárpótlás czimen a díjlevélbe be nem vett 600 korona javadalmazást jövőre is megszavazta.

Közgyűlés a felebbezést elutasítja s az egyháztanács határozatát, indokainál fogva, helybenhagyja.

25. Olvastatik a poroszlói egyház kérvénye a tanítói javadalmazást képezett ingatlanoknak az egyház nevére való átírása iránt.

Az egyházmegyei közgyűlés — tekintettel arra, hogy a tanítói javadalmazást képezett ingatlanoknak az egyház nevére való átírását az egyházkerület már különben is elrendelte; azért utasítja a poroszlói egyházat, hogy a tanítói javadalmazást képezett ingatlanoknak az egyház nevére való átírását — minden külön engedély nélkül — eszközölje.

26. Olvastatott Szabó József nagymihályi lelkész kérvénye segéd-lelkész tartás engedélye iránt.

A közgyűlés kérvényező igazolt betegeskedése és aggkorára való tekintettel a segédlelkész tartási jogot engedélyezi, illetve ezen kérelmét az egyházkerület elé pártolólág felterjeszti.

27. Olvastatott Kovács Lajos segédlelkész kérvénye bekebelezetéseért.

Közgyűlés e kérelemnek helyt ad, s vonatkozással Szabó József nagymihályi lelkésznek előző pontban tárgyalt kérelmére, addig is, míg az egyh. kerület az engedélyt megadja Kovács Lajos segédlelkészt szolgálattételre a nagymihályi egyházba osztja be.

28. Az ábrányi egyház a lelkész és kántor-tanító részére teljesített egyházi szolgálmányok megváltási módozatainak és ezen alapon kiállított díjleveleknek jóváhagyását és főt. egyh. kerületi gyűlés elé végleges megerősítés végett való felterjesztését kéri.

Mint-hogy úgy a presbiterum, mint az egyházi közgyűlés határozatai mellékelve vannak, s mint-hogy a megváltás értéke a teljesített szolgálmányoknak megfelel, s az egyházi hivatalnokok is megvannak a megváltás összegével elégedve: a felső-ábrányi egyház kérelmének hely adatik, a szolgálmányok megváltása engedélyeztetik az ekként módosított díjlevelek jóváhagyatnak és a főtiszt. egyh. kerületi közgyűlésre végleges megerősítés céljából fölterjesztetni rendeltetnek.

29. Tárgyaltatott a felsőábrányi egyház kérvénye, melyben a megrepedezett templomfal javításának költségére 400 kor. kölcsön engedélyezését kéri.

Ezen kellően indokolt kérvénynek egyházmegyei közgyűlésünk helyt ad; s a 400 kor. kölcsön felvételét engedélyezi abban az esetben, ha annak fölvétele az egyházi közgyűlés által is elfogadtatik, s az erről szóló jegyzőkönyv az iratokhoz csatoltatik.

30. A zsérczi egyház a tanító természetben lévő fizetését készpénzre változtatván: az így megváltoztatott díjlevelet 3 példányban bemutatja jóváhagyás- és a felsőbb hatósági megerősítésre való ajánlás végett.

Bár egyh.-megyénk az egyházi hivatalnokok fizetésének készpénzre való változtatását helyesli: mindazonáltal magának a zsérczi egyház hiveinek az érdekében a jelenleg bemutatott díjlevelet nem erősíti meg, hanem azt vissza teszi az egyházhoz, a következő észrevételek mellett.

A hat korona tandíjat olyan helyen, ahol a hivek nagyon szegények, s nagymérvű más egyházi terheket is viselnek oly túl magas, melyet egy több gyermekkel megáldott szegény ember nem képes fizetni. Épen azért a pénzzé változtatott díjlevélnek egy bizonyos összege, pl. 300—400 korona — mint amely a párbérből, mustpénzből és stólaból — tehát a kántori teendőkhöz járó munkáért jön össze — a díjlevélben úgy tüntetendő fel, mint kizárólag kántori fizetés, melyért az illető hivatalnok az egyházi szolgálatokat tartozik teljesíteni. A föld haszonbérleti értéke és a jóval csekélyebbre, pl. 3 koronára értékelt tandíj képezze csak a tanítói fizetést, amely ha meg nem üti a 400 koronát, annak kiegészítéseért az államhoz kell folyamodni.

Ilyen módon nyer az illető tanító, mert jövedelme 1100—1200 koronára felmegy, nyernek a tanítató szülék, mert nem kell oly megbirhatatlan magas tandíjat fizetniök.

Vége az egyházmegyei gyűlés nem hagyja jóvá a zsérczi egyh.-tanácsnak azt az intézkedését, hogy az iskolás gyermekek maguk hordják a fát az iskola fűtéséhez. Ez a korszerűtlen intézkedés ahol meg volt is megszüntettetett; hanem utasítatik az egyház, hogy az iskolafűtéséről más úton gondoskodjék. Az így megváltoztatott díjlevél a jövő tavaszi közgyűlésre betervezendő.

31. A diósgyőri egyház nagymérvű adósságainak törlesztésére 3200 korona domesztikai segélyt kér.

Az egyházmegye ismerve a diósgyőri egyház nehéz helyzetét, adóssággal túlterhelt állapotát, a nevezett segélyre ajánlólag terjeszti fel a főtiszt. egyházkerületre.

32. Somodi János heőbábai lelkész, hosszas betegségére való tekintettel folyamodványt intéz egyházmegyei közgyűlésünkhöz, melyben magát az egyházi közalapból merendő 300 kor. egyszersmindenkori segélyre ajánlatni kéri.

Egyházmegyei közgyűlésünk ismerve folyamos lelkész nehéz anyagi körülményeit, hosszas súlyos betegségét, őt 300 korona domesztikai segélyre ajánlja.

33. Az átányi egyház templomát renováltatni szándékozván, a bemutatott építkezési tervet és költségvetést jóváhagyni kéri, továbbá hogy az építkezéshez szükséges 12.000 korona költség beszerzésére — a presbiterium és az egyházi közgyűlés által megállapított 4 kor. családi és 50% állami adó alapján, kivetést eszközölhessen, mely kivetés is két év alatt legyen fizethető a hivek által.

Egyházmegyei közgyűlés az átányi egyház bemutatott építkezési tervét és költségvetését jóváhagyja, s felhatalmazza az egyházat, hogy annak keretén belül építkezhessen. A kivetési kulcsot amint azt az egyháztanács és közgyűlés megállapította t. i. 4 kor. családi és 50% adó utáni kivetést engedélyezi oly módon, hogy azt a hivek

két év alatt t. i. a folyó 1905. és 1906. évben fizethessék be.

34. Gecse István szederkényi fitanító egyháza presbiteriumának 1905. aug. 20-án hozott azon határozatának, mely szerint, eddig nem szerint elkülönített iskoláját osztályok szerint osztotta ketté — megváltoztatását s illetőleg az eddigi rendszer fentartásának elrendelését kéri.

Közgyűlésünk — bár pedagógiai szempontból az osztályok szerint tagolt iskolákat szivesebben látja egyházmegyénkben — Gecse István szederkényi tanító kérését méltányossági alapon teljesíti s a szederkényi egyház iskoláiban a nem szerint való megosztást ez idő szerint meghagyja.

35. Ároktőn a megüresedett lelkészi állás ellátásáról kellvén gondoskodni, esperes ajánlja, hogy Bodolay István mezőcsáthi lelkész kéressék fel és bizassék meg az ároktői egyház mindennemű ügyeinek az intézésével és vezetésével, aki aztán részint lelkésztársának segélyével, részint pedig az ároktői tanítók szolgálatainak igénybevételével úgy az isteni tiszteleteket, mint egyéb ügyeket saját belátása szerint intézzen.

A közgyűlés az esperes ezen ajánlását elfogadja s Bodolay István mezőcsáthi lelkészt bizza meg az ároktői lelkészi teendők ellátásával. Ezen szolgálatokért a költséget az egyházmegyei gyűlés havi 70 koronában állapítja meg a lelkészi örökösök terhére, mely Bodolay István csáthi lelkész kezeihez fizetendő.

36. Ugyancsak az egi egyház lelkészi hivatalának ellátásáról egyházmegyei gyűlés úgy intézkedett, hogy ott úgy a lelkészi, mint a katekhetai teendők Maklár Pap Ernő maklári lelkészre bizassanak.

Maklár Pap Ernő a megbizatást elfogadja, azon kérelemmel kapcsolatban, hogy az esperesi hivatal kérje fel azon intézetek igazgatóit, hol a ref. lelkésznek tanítania kell, hogy az órák besztásánál — amennyire lehet — adjanak sza-

bad kezét a katekhetai teendőkkel megbízott lelkésznek.

A lelkési javadalom megosztására nézve az egyházmegye úgy intézkedett, hogy a katekhetai jövedelem teljes egészében az órákat adó Maklár Pap Ernőt illesse, míg a tulajdonképeni lelkési fizetésből Maklár Pap Ernő két harmad — Fekete János tanító pedig — ki minden második vasárnap szolgál — egy harmadrész jövedelem illesse.

37. Olvastatott az ujlőrinczfalvi lelkésznek a paróchia és tanterem építés tárgyában az egyházmegyei gyűléshez beterjesztett memoranduma, melyben előadja, hogy lakása már teljesen használhatatlan, ugyannyira, hogy a polgári hatóság közegészségügyi szempontból, már az abból való kilakoltatást is szorgalmazta; s mindezek daczára sem az egyháztanács, sem az egyházi közgyűlés még csak hallani sem akar az építkezésről. Bemutatja továbbá Mátray Sándor építési vállalkozó tervezetét és költségvetését, mely szerint az ujjáépítés 4000 korona költségbe kerülne, mely költség részint a hiveknél kint levő tőkékben, kivetési hátralékokban, az egyház készletében, s takarékpénztári betétekben megtalálná fedezetét. Előadja továbbá, hogy az egész faluban haszonbérbe kivethető lakás nincs, ahol magát téle meghúzhatná, azért azt az ajánlatot teszi, hogy a lelkési lakásnak egyik szobáját vagy 100 korona költséggel még lehetne olyan állapotba hozni, hogy az a télen lakhatóvá lenne. A jövő tavasszal azonban az építkezésnek okvetlen meg kell történnie.

Egyházmegyei közgyűlés nemcsak a lelkész ezen jelentéséből, de a maga kiküldöttei által is meggyőződést szerzett arról, hogy ott a paróchia és tanterem ujjá építése már halasztást nem szenvedhet, de meggyőződést szerzett egyszersmind arról is, hogy a rosszakarató s makacs presbiterium az építkezésbe bele menni nem akar. Épen azért a következő intézkedéseket teszi.

1. Béki János lelkésznek és a gondnoknak meghagyja, hogy a paróchia egy szobáját 100 korona erejéig hozza olyan lakható állapotba, hogy abban egy telet eltölteni lehessen.

2. Az egyháznak mindennemű követelése, hátrálékai, kötvénytartozásai haladéktalanul felmondassanak 1906. jan. 1. határidővel. S aki ezen idő alatt a nála lévő összeget be nem fizeti: attól azonnal per útján — az egyházmegyei alügyész közbejöttével — behajtassék.
3. Az építkezés a jövő tavasszal okvetetlen végrehajtandó, s ennek keresztül vitele egy bizottságra bízatik, melynek tagjai Kérészy Barna, Illyés János és Gaál Ferencz. Ennek a bizottságnak feladata leendő az építkezés tervét és költségvetését megvizsgálni, elfogadni, vagy azt módosítani, az építő mesterrel a szerződést megkötni, s az építkezésre felügyelni — általában az építkezésnél minden előforduló ügyet, a presbiterium nélkül is sőt akarata ellenére is a legjobb belátása szerint elintézni.

38. Olvastatott Túry Sándor geszti lelkész levele, melyben megköszöni az egyh.-megyének azt a kegyét, hogy az egyh.-kerületi leánynövelde internátusánál meglévő egyházmegyei segély az ő leánykája részére engedélyeztetett. De minthogy ez idő szerint ő nincs olyan anyagi helyzetben, hogy az internátusi költségeknek a segélyen felüli részét is fedezhetné, azért az egyházmegyei segélyt nem veszi igénybe, s annak a jogáról lemond.

Közgyűlés a Túry Sándor lemondását tudomásul veszi, s ha más lelkész nem jelentkezik, ki e segélyt igénybe venné, úgy e segélytőke évi kamata a tőkéhez csatoltatni rendeltetik.

39. Nagy Béla egeri lelkész a főtiszt. egyh. kerülethez 120 korona káplántartási segély iránt intézett kérvényének fölterjesztését kéri.

Közgyűlésünk méltánylásával annak a nagyfontosságú és sikeres munkának, melyet Nagy Béla ama végváron végzett, a legmelegebben ajánlja kérvényét a főt. kerületi gyűlés kegyes jóindulatába.

40. Olvastatott Nagy Béla egri lelkész búcsú levele, melyben hálás köszönetet mond azért a szives jóindulatért, melynek egyházmegyénkben részese volt, s Isten áldását kéri egyházmegyénkire.

Közgyűlésünk szintén Isten áldásának kérésével bocsátja el kebeléből Nagy Béla egri lelkész, s midőn nagyobb munkatérre távozik, erőt egészséget, munkakedvet kíván új pályáján.

41. A canonica-visitatio teljesítésére kiküldetnek:

1. Bodolay István tanácsbíró és Szabó András jegyző a mezőcsáthi; 2. Gulyás Benő tanácsbíró és Fűry Lajos jegyző a hevesi; 3. Szalóczy Pál tanácsbíró és Kenyeressy Károly jegyző, az ónodi; 4. Horváth Bertalan tanácsbíró és Kovács Károly jegyző a miskolczi; 5. Halászy József tanácsbíró és ifj. Sólyom Gyula jegyző a cserépi járásokba.

42. A f. szept. 26-án Sárospatakon tartandó egyházkerületi őszi közgyűlésre egyházmegyénk képviselőjében kiküldetnek:

Az elnökség mellett: Halászy József, Szalóczy Pál egyházi; Sturman György, Bónis Bertalan világi tanácsbírók, Illyés János egyházi, s dr. Kérészy Barna világi főjegyzők.

43. Az időszaki tanács tagjaiul megválasztottak: Nagy Ignác esperes és báró Vay Elemér gondnok elnöklete alatt.

Egyházi részről: idb. Sólyom Gyula rendes, Bodolay István és Horváth Bertalan póttagok, világi részről: Bónis Bertalan és Deák Gyula rendes; Sturman György póttagok.

44. Tavaszi egyházmegyei gyűlésünk az igriczii egyház kebelében fog megtartatni:

miről a nevezett egyház jegyzőkönyvi kivonaton értesítendő.

Birósági ügyek.

Közigazgatási bírósági ügy.

I. **Jegyzőkönyv.**

Felvétetett Miskolczon az alsóborsodi egyházmegye időszaki tanácsának 1905. május 24-én tartott ülésében.

Jelen voltak: Nagy Ignác esperes, báró Vay Elemér gondnok, mint elnökök; Sólyom Gyula; Horváth Bertalan; Bónis Bertalan szavazóbírák, mint az időszaki tanács tagjai. Illyés János főjegyző.

Tárgy: Maklári Pap Ernő, maklári lelkész felebbesése a maklári egyhástanács azon határozata ellen, hogy Vincze József füzesabonyi vasúti szolgát félpárbér fizetésre vette fel.

Sólyom Gyula előadó ismertetvén az ügyet, előadja, hogy a maklári egyháztanács Vincze József füzesabonyi vasúti kapusra az egyh. törvények 14. §-a értelmében egész párbért vetvén ki, ezen kivétést Vincze József magára nézve sérelmesnek találván, a presbiteriumtól annak leszállítását kérte. A presbiterium méltányolva a Vincze József azon indokát, hogy ő mint szórványbeli nem fizethet annyit, mint aki az anyaegyházban lakik — Vincze Józsefet csak félpárbér fizetésre kötelezte.

A presbiterium ezen intézkedése ellen Makláry Pap Ernő az egyházmegyei időszaki tanácshoz mint közigazgatási bírósághoz fellebbezést adott be; mely ügyben az időszaki tanács a következő ítéletet hozta:

Makláry Pap Ernő a fellebbezéssel elutasítatik, s Vincze József füzesabonyi lakos, csak fél párbér fizetésre köteleztetik.

I n d o k o k :

Az időszaki tanács nem fogadja ugyan el a presbiterium azon álláspontját és indokát, hogy Vincze Józsefet azért veszi fél párbér alá, mert a szórványban lakik, mert az egyházi törvények 14. §-a nem mondja azt ki, hogy a szórványokban lakók mind félpárbérre veendőek fel, hanem azért,

mert Vincze József mint vasúti kapus, szolgai állapotban van, s mint ilyen, csakis a cselédeknek megfelelő félépárbér fizetésre kötelezhető.

Kelt mint fent.

Nagy Ignác,
esperes.

Báró Vay Elemér
e. m. gondnok

Illyés János,
e. m. főjegyző.

Fegyelmi bírósági ügy.

II. Jegyzőkönyv.

Felvetetett az alsóborsodi ev. ref. egyházmegye időszaki tanácsának, mint fegyelmi bíróságnak, Mészáros József zsérczi tanító fegyelmi ügyében Miskolczon 1905 évi július 25-én tartott üléséről.

Jelen vannak: Nagy Ignác esperes egyházi és Deák Gyula egyházmegyei világi tanácsbíró kettős elnöklete alatt: idb. Sólyom Gyula előadó, Bodolay István és Horváth Bertalan egyházmegyei egyházi tanácsbírák, Fodor Pál egyházmegyei ügyész és dr. Kérészy Barna, mint a jkv. vezetésére fölkért ideiglenes jegyző. Mészáros József zsérczi tanító, mint panaszlott.

Egyházi elnök az ülést az ügy megnevezésével megnyitja s fölhívja az előadót az ügy ismertetésére.

Előadó telolvassa a tiszáninneri ev. ref. egyházkerület fegyelmi bíróságának Miskolczon 1905. évi május 24-én tartott ülésén hozott végzést, melylyel a Mészáros József tanító ügyében, az egyházmegye fegyelmi bírósága által 1905. ápril hó 25-én hozott ítélet megsemmisített s az egyházmegye fegyelmi bírósága új ítélethozatalra lett utasítva. Az ügyet ezután előadó élőlőszóval behatóan ismerteti.

Az alsóborsodi ev. ref. egyházmegye fegyelmi bíróságának időszaki tanácsa erre, a Fodor Pál ügyész által, az egyházi törvények 301. §. 3., 9. és 10. pontjaira alapított indítványa s a panaszlott által előterjesztett védelem meghallgatása után, zárt ülésben meghozta a következő

i t é l e t e t :

Mészáros József tanító, az egyházi törvények 301. §-ának 3., 9. és 10. pontjaiba ütköző fegyelmi vétségek elkövetésében bűnösnek mondatik ki s

ennek következtében, az egyházi törvények 302. §. e) pontjában körülírt fegyelmi büntetés alkalmazásával: tanítói hivatalától véglegesen megfosztatik.

Köteles ezen felül eljárási költség czimén az egyházmegyei pénztárnak 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett 5 K. 95 f. költséget megfizetni.

I n d o k o k :

A zsérczi ev. ref. egyház iskolaszéke, beadott panaszában Mészáros Józsefet azzal vádolja, hogy a gondjaira bízott gyermekeken, különösen pedig a panaszlevél 1—7 pontjában megnevezett — nagyrészt iskolaköteles növendékein, több ízben szemérem elleni erőszakot követett el s ezáltal a faluban oly felháborodást idézett elő, hogy a szülők tanköteles leányaikat az iskolába járattatni vonakodnak.

Ezek alapján kéri panaszlott Mészáros Józsefnek hivatalától leendő felfüggesztését s a vizsgálat elrendelését.

A vizsgálat elrendeltetvén, a helyszínen megjelent kiküldöttek — tekintve egyrészt a vád súlyosságát, másrészt pedig annak a közérkölcösséget alapjában érintő fontosságát — nemcsak a panaszlevélben sértettekül megnevezett tanköteles gyermekeket, azok szülőit s a bejelentett tanúkat hallgatták ki, de azokat is, kik e közérdekű ügyben önként óhajtottak vallomást tenni.

A küldöttség a kihallgatottak vallomásáról a 11. szám alatt csatolt jegyzőkönyvet vette fel.

E jegyzőkönyvbe felvett vallomások s időközben a büntető bíróság előtt is folyamatba tett eljárás során eskü alatt kihallgatott tanúk vallomásai alapján egyházmegyénk fegyelmi bíróságának időszaki tanácsa tényként állapította meg, hogy Mészáros József a Kovács Zsuzsanna sérelmére panaszolt két rendbeli, szemérem elleni bűncselekményt elkövette s bár a Pap Zsuzsanna Vasas Rebeka, Jakab Borbála, Vasas Zsuzsanna,

és Pap Borbála sérelmére panaszolt bűncselekmény elkövetése perrendszerű bizonyítást nem nyert, az ez irányban hihallgatott tanúk vallomásával is megerősítve látja a bíróság, hogy panaszlott a tanítására bizott gyermekek testi és lelki épsége ellen éveken át megtorlatlanul űzött s a Kovács Zsuzsánna sérelmére elkövetett cselekményével feltűnően egyező erkölcstelen merényletei által hivatalos tekintélyével visszaélt, a belé helyezett bizalomra érdemetlenné vált s a hivatását betölteni többé nem képes, már csak azért sem, mert erkölcstelen üzelmei miatt a szülők leánygyermeküket iskolába járatni vonakodnak.

Ily bizonyítékokkal szemben egyházmegyénk fegyelmi bírósága nem fogadhatta el panaszlottnak több ízben írásban beadott s a tárgyalás folyamán szóval is ismételt védelmét, sőt ellenkezőleg, Mészáros József terhére az egyházi törvények 301. §. 3., 9. és 10. pontjában felsorolt fegyelmi vétségek elkövetését beigazolvva látja s ezért, az ily súlyos természetű vétségekre előírt, az ítélet rendelkező részében hivatkozott 302. §. e) pontjában meghatározott fegyelmi büntetést kellett panaszlott ellen alkalmaznia, annyival is inkább, mert vádlott a terhére rótt bűncselekmények közül, két rendbeli szemérem elleni erőszak büntetében, az iratok között 14. sz. alatt elfekvő Curiai birói ítélettel bűnösnek mondatott ki s ezért 1 évi börtönbüntetésre s 4 évi hivatalvesztésre ítéltetett.

Panaszlottat a felmerült költségek megfizetésére — fegyelmi vétsége megállapításának folyamánként — kötelezni kellett.

Ezen ítélet nyilvános ülésben kihirdettetvén, ellenc Mészáros József terhelt felebbezést jelentett be.

Kmf.

Deák Gyula,
e. m. világi tanácsbíró.

Nagy Ignács,
esperes.

Dr. Kérészy Barna,
a bíróság jegyzője.

Közigazgatási bírósági ügy.

III. **Jegyzőkönyv.**

Felvétetett Miskolczon 1905. aug. 29-én az egyházmegyei köz-
igazgatási bíróság rendes ülésében.

Jelen voltak: Nagy Ignác esperes és báró Vay Elemér
gondnok, mint elnökök; Sólyom Gyula, Bodolay István, Gulyás
Benő, Szalóczy Pál, Horváth Bertalan, Sturman György tanács-
bírák s Illyés János e. m. főjegyző.

Tárgy: *Somodi János bábai lelkész kérvénye, mely szerint
egy felmerült eset alkalmából eldönteni kéri azon elvi kér-
dést, hogy egy nagykorúsított, de nőtlen, földbirtokkal bíró
ifjú köteles-e teljes párbért fizetni, vagy nem?*

Ezen vitás ügyben egyházmegyei bíróság a következő ítéletet mondta ki:

Nőtlen egyén párbérral meg nem róható, ellen-
ben minden olyannemű egyházi és iskolai adót, mely
a földbirtok után vettetik ki — viselni tartozik.

I n d o k o k :

Igaz ugyan, hogy a bábai lelkész díjlevelé-
nek 1-ső pontja így szól: »Egész párbér földes
gazdától, általában minden földbirtokostól 2 véka
gabona, 2 véka árpa, 15 garas.« De a párbér
fogalma, már annak az elnevezése is azt mutatja,
de az általános gyakorlat is a mellett tanúskodik,
hogy egész párbér csak házaspárok után vettetik
ki és szedetik be. (Csupán a 32 évet betöltött
egyének tesznek e tekintetben kivételt egyház-
megyénkben — amennyiben egyházmegyei régibb
határozatunk szerint az ilyenek félpárbérral meg-
róhatóak, ha földbirtokkal bírnak)

Ellenben mindazokat az egyházi terheket,
melyek nem házaspárok, hanem földbirtokra van-
nak kivetve, birtoka arányában tartozik fizetni.

Kelt mint fent.

Nagy Ignác,
esperes.

Illyés János,
egyházmegyei főjegyző.

Báró Vay Elemér,
gondnok

45. Mindezen jegyzőkönyvi pontok hitelesítettnek.

KIMUTATÁS

az orsz. ref. lelkészi özv.-árva gyámintézet 1905-ik évi járulékaikról a tiszáninneri egyházkerület alsó-borsodi egyházmegyéjében.

Sorszám	I. Egyházközség (betűrendben) és gyámintézeti tag neve	II.		III. Hátralékok rovata				IV. Folyó évi járulékok rovata				V. Hátralé- kok és folyó évi járulékok vég- összege összesen		Jegyzet
		Évi javada- lom		Hátraléka a f. 1905. év január hó 1-én										
		K	f	10 ^{0/100} -os be- lépési járú- lék 1/10 ^{0/100} -da fejében		21/2 ^{0/100} -os tagsági díj fejében		10 ^{0/100} -os be- lépési járú- lék 1/10 ^{0/100} -da fejében		21/2 ^{0/100} -os tagsági díj fejében		K	f	
				K	f	K	f	K	f	K	f			
	Alsó-Zsolca													
1	Vattay István	2244	20	—	—	—	—	—	—	56	11	56	11	
	Aranyos													
2	Gere Lajos	1159	—	10	—	41	90	10	—	44	40	106	30	Congrua után 35-42.
	Ároktő													
3	Szabó Károly	2341	14	—	—	58	53	—	—	58	53	117	06	
	Átány													
4	Illyés János	4060	—	—	—	—	—	—	—	101	50	101	50	
	Böcs													
5	Fekete Gyula	3195	04	—	—	—	—	—	—	79	88	79	88	
	Cserépfalu													
6	Novák Sándor	3394	80	—	—	84	87	—	—	84	87	169	74	
	Diós-Győr													
7	Marsalko Endre	1952	40	—	—	—	—	—	—	48	81	48	81	
	Dorogma													
8	Halászi József	1964	—	—	—	—	—	—	—	49	10	49	10	
	Eger													
9	Nagy Béla	1850	—	66	05	47	35	71	67	49	85	234	92	Belépési járulékanak III. rész- letét fizeti 61-67. Congrua után : 17-98.
	Eger-Lövő													
10	Sólyom Barna	2153	—	—	—	—	—	—	—	53	83	53	83	
	Emőd													
11	Bódogh Tamás	1362	—	10	—	43	78	10	—	46	28	110	06	Congrua után : 32-23.
	Felső Ábrány													
12	Tokaji Nagy Lajos	1113	20	10	—	45	52	10	—	48	02	113	54	Congrua után : 40-19.
	Gelej													
13	Kenyeresy Károly	1933	80	—	—	48	35	—	—	48	35	96	70	
	Geszt													
14	Thúry Sándor	1951	82	—	—	48	80	—	—	48	80	97	60	
	Harsány													
15	ifj. Sólyom Gyula	1479	—	—	—	—	—	59	30	45	31	104	61	Belépési járulékanak III. rész- letét fizeti 49-30. Congrua után : 18-33.
	Heő-Bába													
16	Somodi János	990	94	—	—	—	—	10	—	43	43	53	43	Congrua után : 28-65.
	Heő-Csaba													
17	id. Sólyom Gyula	1428	—	—	—	—	—	10	—	46	53	56	53	Congrua után : 20-83.
	Heő-Papi													
18	Szabó Bertalan	1673	—	—	—	—	—	10	—	47	43	57	43	Congrua után : 15-70.
	Heő-Szalonta													
19	Bársony György	939	—	—	—	—	—	10	—	42	35	52	35	Congrua után : 28-87.
	Heves													
20	Kovács Mihály	1263	—	—	—	—	—	10	—	54	—	64	—	Congrua után : 32-42.
	Igriczi													
21	Fodor Bertalan	2165	—	—	—	—	—	—	—	54	13	54	13	
	Kis-Győr													
22	Zarándi Bertalan	1584	96	—	—	—	—	62	83	47	11	109	94	Belépési járulékanak II. rész- letét fizeti : 52-83. Congrua után : 17-49.
	Kis Tokaj													
23	Biró Bertalan	1623	26	9	40	42	94	10	—	45	44	107	78	Congrua után : 24-25.
	Ládháza													
24	Farkas István	1422	60	—	—	—	—	90	09	30	80	120	89	Belépési járulékanak I. rész- letét fizeti : 47-42. Congrua után : 49-77.
	Lőrinczfalva													
25	Béky János	945	58	10	—	44	47	10	—	46	97	111	44	Congrua után : 43-33.
	Maklár													
26	Maklári Pap Ernő	1371	—	55	70	48	46	55	70	50	96	210	82	Belépési járulékanak III. rész- letét fizeti : 45-70. Congrua után : 36-68.
	Mező-Csáth													
27	Bodolay István	2180	60	—	—	—	—	—	—	54	52	54	52	
	Átvitel :	49740	34	171	15	554	97	439	59	1427	31	2593	02	

Sorszám	I. Egyházközség (betűrendben) és gyámintézeti tag neve	II.		III.				IV.				V.		Jegyzet
		Évi javada- lom		Hátralékok rovata				Folyó évi járulékok rovata				Hátralé- kok és folyó évi járulékok vég- összege összesen		
				Hátraléka a f. 1935. év január hó 1-én										
		K	f	10 ^{0/0} -os be- lépési járú- lék ^{1/3} / ₃ -da fejében		2 ^{1/2} / ₂ -os tagsági díj fejében		K	f	10 ^{0/0} -os be- lépési járú- lék ^{1/3} / ₃ -da fejében		2 ^{1/2} / ₂ -os tagsági díj fejében		
	Áthozatal:	49740	34	171	15	554	97	439	59	1427	31	2593	02	
28	Mező-Csáth Gulyás Benő	2180	—	—	—	—	—	—	—	54	52	54	52	
29	Mező-Keresztes Simon János	2883	40	—	—	144	20	—	—	72	10	216	30	
30	Mező-Keresztes Tóth Béla	2883	40	46	82	72	10	46	82	72	10	237	84	Dijlevél közötti különbség után esedékes belépési járuléka- nak III. részletét fizeti.
31	Miskolcz Kun Bertalan	3130	—	—	—	—	—	—	—	78	25	78	25	
32	Miskolcz Nagy Ignác	3130	—	—	—	—	—	—	—	78	25	78	25	
33	Miskolcz Tóth Dániel	—	—	—	—	—	—	—	—	26	08	26	08	2 ^{1/2} / ₂ % járulékanak ^{1/3} / ₃ -át fizeti.
34	Miskolcz Dr. Tüdös István	3130	—	—	—	—	—	104	34	52	18	156	52	Belépési járulékanak I. rész- letét, 2 ^{1/2} / ₂ % járulékanak ^{2/3} / ₃ -át fizeti.
35	Magy-Mihály Szabó József	2291	52	—	—	—	—	—	—	57	29	57	29	
36	Nemes-Bikk Kerekes Károly	1599	30	10	—	48	20	—	—	39	98	98	18	
37	Noszvaj Vadászy István	2918	—	—	—	—	—	—	—	72	95	72	95	
38	Ónod Sólyom Lajos	1498	16	—	—	—	—	10	—	50	21	60	21	Congrua után: 22:75.
39	Poroszló Gaál Ferencz	2760	—	—	—	—	—	—	—	69	—	69	—	
40	Sajó Keresztúr Maklár Károly	2476	60	—	—	—	—	—	—	61	92	61	92	
41	Sály Edes Ábrahám	1710	48	—	—	—	—	—	—	42	77	42	77	
42	Szederkény Horváth Bertalan	2727	—	—	—	—	—	—	—	68	18	68	18	
43	Szirma Apostol Bertalan	2181	90	—	—	54	55	—	—	54	55	109	10	
44	Tisza-Keszi Ando Lajos	1997	80	—	—	—	—	—	—	49	95	49	95	
45	Tisza-Nána Kérészy Barna	3978	—	—	—	—	—	—	—	99	45	99	45	
46	Tisza Oszlár Csiszár Béla	1301	80	—	—	—	—	10	—	51	17	61	17	Congrua után: 28:62.
47	Tisza Palkonya Kovács Károly	1783	60	—	—	—	—	10	—	48	44	58	44	Congrua után: 13:84.
48	Tisza-Tarján Füry Lajos	2127	52	—	—	—	—	—	—	53	19	53	19	
49	Tisza-Valk Szalóczy Pál	1756	08	—	—	—	—	10	—	52	12	62	12	Congrua után: 18:21.
50	Vatta Szabó András	1899	—	—	—	—	—	—	—	47	48	47	48	
51	Zsércz Czecz András	1703	—	—	—	—	—	10	—	53	53	63	53	Congrua után: 20:95.
	Összeg:	103787	50	227	97	874	02	630	75	2842	97	4575	71	

- Jegyzették: *Illyés János* egyházmegyei főjegyző: 1., 2., 3.,
4., 5., 6., 7., 8., 9., 18., 19., 20., 21., 30.,
31., 33., 35., 36., 37., 38. pontokat és a
birósági I. és III. számút.
- Dr. Kérészy Barna* világi főjegyző: 28, 29., 32.,
41., 42., 43., 44. pontokat és a II. számú
birósági ülést.
- Tóth Béla* egyházmegyei aljegyző: 10., 11., 12.,
13., 14., 15., 16., 17., 22., 23., 34., 39.,
40. pontokat.
- Dr. Kovács Lajos* tiszteletbeli világi jegyző: 24.,
25., 26., 27. pontokat.

TÁRGYMUTATÓ.

Jelenvoltak névsora.

1. A gyűlés megnyitása.
2. Esperesi jelentés.
3. Szabó Károly ároktői lelkész emléke megörökítettik.
4. Dr. Kérészy Barna világi főjegyzővé választatik.
5. Dr. Kovács Lajos tiszteletbeli jegyző s dr. Kusza Béla alügyész az esküt leteszik.
6. A szavazatot nem adott lelkészek megbírságotlatnak.
7. Kerekes Zsigmond maklári lelkész beerősítettik.
8. Tanítói beerősítések.
9. A beerősített tanítók leteszik az esküt.
10. A tanügyi bizottsági elnök jelentése.
11. A tanügyi bizottsági jelentés indítványai — elfogadtatnak.
12. A poroszlói egyház tanítói a gazd. ismétlő iskolásoknak a vallást tanítani tartoznak.
13. Az iskolai vagyon — a hol csak lehet — mindenütt az egyház nevére telekkönyvezendő.
14. A miskolczi egyházban az iskolalátogatói teendőikkel dr. Tüdös István lelkész bizatik meg.
15. A lelkész-értekezlet indítványai elfogadtatnak.
16. A felemelt államsegély mikénti felhasználásáról indítványt adni a számvevőszéki választmány bizatik meg.
17. A zsérczi egyháznak okt. 15-ig haladék adatik, a volt tanítójával való leszámolásra.
18. A sárospataki főiskolánál lévő tápintézeti alapítványról felvilágosítást nyújtani az igazgató tanácsnak, Kérészy Barna bizatik meg.
19. A konventi liturgiai javaslat általánosságban elfogadtatik.
20. Dr. gróf Haller József egyházmegyei világi aljegyzőségről lemond.
21. A világi aljegyzői állásra a szavazat elrendeltetik.
22. A noszvaji egyház bejelenti, hogy adósságainak törlesztésére a szükséges intézkedéseket megtette.
23. A noszvaji közgyűlés azon intézkedése, hogy a tanítónak egy évvel előbb adott fizetés-javítását beszüntetni akarta — megsemmisítettett.
24. Zsivora Sámuel egri gondnok felebbezésével elutasítottatik.
25. A poroszlói egyháznak megengedtetik, hogy a volt tanítói földeket az egyház nevére telekkönyvezhesse.
26. Szabó József nagymihályi lelkésznek a segédlelkész-tartás engedélyeztetik.

27. Kovács Lajos segédlelkész egyházmegyénkbe kebeleztetik s Nagy-Mihályra rendeltetik.
28. Az ábrányi lelkész és tanító szolgálmányainak pénzre változtatása megengedtetik s a megváltoztatott díjlevél jóváhagyatván, egyházkerületi megerősítésre felterjesztetik.
29. Az ábrányi egyháznak 400 korona kölcsön felvétele engedélyeztetik.
30. A zsérczi tanítói fizetésnek pénzre változtatásánál — a díjlevelek az egyházhoz visszatételnek — bizonyos módosítások tétele végett.
31. A diósgyőri egyház 3200 korona domesztikai segélyre ajánltatik.
32. Somodi János heőbábai lelkész 300 korona domesztikai segélyre ajánltatik.
33. Az átányi egyház templomépítési terve és költségvetése, úgyszintén kivetési kulcsa jóváhagyatik.
34. Gecse István tanító kérelme, méltányossági okokból teljesítettik.
35. Az ároktői lelkészi hivatal ellátásával Bodolay István mező-csáthi lelkész bizatik meg.
36. Az egri lelkészi hivatal vezetésével és a katekhetai teendők végzésével Maklári Pap Ernő maklári lelkész bizatik meg.
37. Az újlőrinczfalvi egyház paróchia építésére egy bizottság küldetik ki.
38. Túry Sándor lemond az egyházkerületi leánynöveldénél levő internátusi segélyről.
39. Nagy Béla volt egri lelkész 120 korona káplántartási segély iránti kérvénye pártolólág terjesztetik az egyházmegyére.
40. Nagy Béla búcsúlevele az egyházmegyétől.
41. Az egyházlátogató küldöttség kinevezése.
42. Az őszi egyházkerületi közgyűlésre küldöttek névsora.
43. Az időszakai tanács tagjainak megválasztása.
44. Tavaszi egyházmegyei gyűlésünk Igricziben fog megtartatni.
Birósági ülések: I. A maklári lelkész felebbezése párbér ügyben.
II. A zsérczi tanító fegyelmi ügye.
III. A bábai lelkész kérvénye párbér ügyben.
45. A jegyzőkönyv hitelesítése.
Az 1905. évi gyámintézeti járulékok kimutatása.

187-188. III

BALÁZS ○
FERENCZ
MEZŐ- ○
KÖVESD.
1905.